

КАФЕДРА НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Спеціальний інструмент (Фах)

Освітній ступінь
Спеціальність
Освітня програма

Магістр
025 Музичне мистецтво
«Народні інструменти:
«Балалайка», «Гітара»,
«Домра», «Цимбали»

Курс	1-2
Семестр	1-4

Статус

Цикл загально-
професійної підготовки

ECTS	12
Годин	360
Індивідуальні	160
Самостійна робота	200

Семестровий контроль

Залік, екзамен,
атестаційний екзамен

Інформація про викладача

ПІБ	Михайленко Микола Петрович професор кафедри народних інструментів, кандидат мистецтвознавства
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=uk&user=buIJJU0AAAAJ
e-mail	michnik1412@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Згідно з учбовим планом Національна Музична Академія України ім. П.І. Чайковського готує фахівців найвищої кваліфікації в жанрі народно-інструментального мистецтва як концертних виконавців-солістів, а також артистів ансамблів та педагогів для середніх і вищих музичних навчальних закладів.

Мета навчання:

- виховання музиканта, здатного глибоко відчувати і мислити, любити свою професію, мати внутрішню потребу нести культуру в маси, який досконало володіє своєю майстерністю
- випускник консерваторії, в залежності від творчих нахилів, рівня й характеру своєї обдарованості, уподобань, повинен добре оволодіти навичками інтерпретації творів найрізноманітніших стилів і жанрів, читання нот з листа, транспонування, імпровізації, акомпанування, виконавського редагування репертуару, його аранжування, перекладення, транскрипції і творчої обробки музичного матеріалу (народних пісень, оригінальних творів, написаних для інших інструментів)

- виховання громадянина, патріота рідної України, який має фундаментальні знання в своїй професії і широко обізнаний в проблематиці інших галузей знань, історії, культури, науки, літератури, мистецтва
- розвиток пізнавальних і фахових зацікавлень майбутніх виконавців-гітаристів, формування в них мотивації до самостійної виконавської діяльності.

Творчі завдання:

До завдань фаху входить виховання в майбутніх виконавцях прагнення до самовдосконалення, самоконтролю, творчої волі, формування художнього смаку, широкого кругозору. Навчання передбачає:

- знання основ теорії та методології інтерпретації інструментальних творів
- теорії музики, гармонії, поліфонії, аналізу музичних форм, основ композиторської творчості
- методики роботи над твором (соло, в ансамблі)
- психології виконавської діяльності
- загальної історії музично-виконавського мистецтва і специфіки суміжних його різновидів
- історії гітарного мистецтва і його специфіки
- історії музики
- народної творчості
- історії музичної естетики і філософії
- основ образотворчого, літературного і театрального мистецтва.

Звідси - високі вимоги до педагога, який повинен майстерно володіти інструментом, а також глибоко знати і методично використовувати в своїй педагогічній діяльності знання з названого циклу предметів.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- Особливості та специфіку гітари, основні закономірності гітарної техніки, специфіку виконання інструментальних творів на гітарі, особливості використання штрихів та прийомів гри на інструменті
- сучасні досягнення в галузі гітарного виконавства, педагогіки та музичної творчості
- виконавський репертуар та спеціальну літературу
- принципи зібрання, систематизації, узагальнення та використання інформації і проведення наукових досліджень з фаху
- принципи аранжування та перекладення нотної літератури з інших інструментів
- основи загальнотеоретичних дисциплін, що дозволяють вирішувати завдання творчого, навчально-просвітницького, науково-дослідницького та методичного характеру.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти:

- розуміти зміст, форму та стиль музичного твору, відтворювати його художню концепцію
- володіти засобами виконавської виразності та технічною майстерністю
- орієнтуватися в різноманітних музичних стилях і жанрах
- вивчати і розвивати кращі традиції виконавських світових шкіл
- поєднувати виконавську майстерність з виконавським осмисленням твору
- проводити музично-просвітницьку і критичну діяльність
- редагувати та рецензувати тексти (перекладення, обробки, аранжування).

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен мати навички: самостійної роботи

- швидкого опанування незнайомих творів
- читання з листа

- володіння новітніми принципами та засобами звукоутвореннями — звуковидобування.
- розширенням динамічної та тембрової палітри гітари
- оволодіння різноманітним арсеналом гітарної техніки
- будування змістовної та переконливої власної виконавської інтерпретації
- професійної підготовки для виконання концертної програми на сцені.

Випускник консерваторії повинен мати певний комплекс навичок.

Він повинен оволодіти:

- різноманітними формами та способами технічних прийомів, музично-ігровими рухами
- навичками темпо-метро-ритмічного контролю у поєднанні з вимовленням артикуляційних ліній
- поліритмії та поліметрії
- різноманітними засобами акцентуації
- штриховою технікою
- технікою тембрової процесуальності
- навичками самостійної роботи над музичним твором
- артистичною поведінкою на сцені
- вмінням швидкого, міцного і довготривалого запам'ятовування музичного твору
- опануванням окремими специфічними технічними складностями.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, Zoom.

Перелік тем

Робота над вдосконаленням набутого комплексу професійних виконавських навичок

Тема 1. Робота над максимальним розкриттям творчої особистості студента, розвитком його технічних та художньо-виконавських можливостей.

Тема 2. Виявити у студента зріле та завершене музичне мислення, естетичне почуття та високий художній смак.

Тема 3. Виховання навичок виконавської волі, концертної витримки та естрадності. Перевірка їх під час концертних виступів. Виявлення недоліків та засоби їх усунення.

Тема 4. Вирішення інтерпретаторських задач, їх стильових, образних, фактурних ознак, що потребує нового рівня втілення самостійного музичного мислення та самовираження студента.

Тема 5. Спрямовування уваги студента на нові публікації нотного та методичного матеріалу, подій в мистецькому житті (конкурси, концерти, конференції, майстер-класи, прем'єри), які б сприяли зростанню загальнокультурного і професійного рівня.

Робота над твором великої форми для гітари

Тема 1. Робота над комплексом професійних вимог до виконавського втілення творів великої форми для гітари.

Тема 2. Розвиток тембрального уявлення, колористичних можливостей фактури при виконанні творів великої форми для гітари з оркестром або фортепіано.

Тема 3. Втілення композиторського задуму через художньо майстерність виконавця, рівень його культури звуковидобування та інтонування.

Тема 4. Виховання виконавської впевненості, артистизму, творчої активності та розкриття творчої особистості.

Тема 5. Самостійне вивчення одного оригінального (написаного для гітари) твору великої форми.

Робота над творами великої форми

Тема 1. Дослідити історичні передумови появи твору. Знайти відомості про авторів, прослуховування записів та урахування традицій виконання.

Тема 2 Особливості інтонування та звуковедення

Тема 3. Робота над досягненням витончених емоційних відтінків і великої драматичної виразності.

Тема 4. Аналіз фактури та голосоведення, підбір та застосування специфічних прийомів і штрихів, необхідних для втілення образу.

Тема 5. Оволодіти навиками перекладення (найчастіше фортепіанного) акомпанементу для гітари.

Вивчення циклічних поліфонічних творів

Тема 1. Виконання поліфонічних творів, як важливий критерій у визначенні рівня музичної культури виконавця, зрілості його професійної майстерності, відчуття стилю.

Тема 2. Спрямованість роботи на осмислення головних вимог до творів поліфонічного складу.

Тема 3. Пошуки аппікатурної логіки для поліфонічних творів з метою досягнення артикуляційної та інтонаційної виразності звучання.

Тема 4. Дослідити характерні ознаки стильових особливостей поліфонічних творів в процесі роботи над образно-емоційним змістом.

Тема 5. Опанування вправ для подолання складностей поліфонічної фактури.

Підготовка до сольного концерту

Тема 1. Складання програми, як пошук оптимальної послідовності різних психологічних установок аудиторії на сприймання певного твору.

Тема 2. Акцентувати увагу студента на активному слуховому контролі під час самостійної роботи.

Тема 3. Формувати у студента правильну мотивацію і установку на сценічну діяльність, розуміння концертного життя, як професійної норми.

Тема 4. Програвання програми сольного концерту та домашній запис її на аудіоносії. Аналізу виявлених недоліків, та обговорення з викладачем їх усунення.

Тема 5. Самостійне вивчення одного твору великої форми для гітари.

Робота над творами різних форм і різного рівня складності вітчизняних композиторів

Тема 1. Формувати професійні виконавські навички, переконання, світогляд.

Тема 2. Особливості роботи над інструментальними творами різних форм і різного рівня складності сучасних композиторів в класі з фаху.

Тема 3. Аналіз фактури фортепіанного або оркестрового супроводу з метою виявлення виконавських засобів виразності.

Тема 4. Самостійна та спільна з викладачем з фаху робота студента над технічними складностями та підпорядкованість їх художнім вимогам.

Тема 5. Виховання навичок самостійного підбору репертуару та самостійної роботи над інструментальним або ансамблевим твором.

Стимулювання виконавської ініціативи студента в інтерпретації музичних творів

Тема 1. Активізація самостійності творчих музичних рішень, виконавської ініціативи в інтерпретації музичних творів, розвитку образно - асоціативного мислення.

Тема 2. Допомогти виконавцеві максимально повно розкрити зміст твору та художній задум композитора, використовуючи емоційно обгрунтовані жести, міміку та сценічну поведінку.

Тема 3. Виховання широкого поняття інтерпретаторського мислення, як асоціативно-образного, емоційного, логічно обгрунтованого втілення стильових і жанрових особливостей музичного твору.

Тема 4. Самостійне вивчення двох творів – класика і сучасного українського композитора.

Тема 5. Розвиток пізнавальних і фахових зацікавлень майбутніх виконавців-гітаристів, формування в них мотивації до самостійної виконавської діяльності.

Підготовка до виконання магістерської програми

Тема 1. Систематизувати й узагальнити знання та вміння в галузі гітарного виконавства.

Тема 2. Артистизм, як єдність високої художньої якості виконання та володіння собою в екстремальних умовах концертного виступу.

Тема 3. Поглиблення та реалізація всіх сформованих та набутих понять, практичних вмінь та навичок, професійна самостійність та зрілість.

Тема 4. Допомогти випускнику реалізувати досвід та вміння розвинутого артистизму у публічному концертному виступі.

Тема 5. Виконання державної програми, як демонстрація багатогранних професійних навичок, переконливої художньо-образної концепції, активного індивідуально особистого вираження у виконавському, артистичному плані.

Форми та технології навчання

Індивідуальні заняття, самостійна робота.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу MOODLE.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Практичні завдання	25
2.	Самостійна робота	50
3.	Іспит	20
4.	Атестаційний екзамен	5
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка «відмінно»: виставляється, якщо: студент цілком засвоїв учбово-програмний матеріал, переконливо доносить ідею твору, правильно розуміє стильові особливості автора і твору, що виконується. Тракткування художньо-звукового образу відрізняється виразністю, а виконання - технічною досконалістю, вільним володінням інструментом у стосовно звукової палітри.

Оцінка «добре»: виставляється, якщо: студент цілком засвоїв програмний матеріал семестру, систематично займався. Виконання грамотне, технічно якісне, продумане і музичне, але має деякі недоліки.

Оцінка «задовільно»: виставляється, якщо: студент посередньо знає учбово-програмний матеріал, справляється в цілому з його виконанням, хоча припускаються деякі неточності в нотному тексті, педалізації, темпах і немає достатніх навичок у виконанні.

Оцінка «незадовільно»: ставиться студенту, якщо в нього значні прогалини в знаннях основного учбово-програмного матеріалу, низьке знання нотного тексту, відсутність технічних навичок.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

Позааудиторні заняття

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається екскурсійна робота.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Агафшин П. Новое о гитаре. М., 1928, 56 с.
2. Вайсборд М. Андрес Сеговия. М., 1981, 118 с.
3. Вайсборд М. Андрес Сеговия и гитарное искусство XX века. М., 1989. 208 с.
4. Вольман Б. Гитара в России Л., 1961, 184 с.
5. Вольман Б. Гитара и гитаристы. Л., 1966. -162 с.
6. Мартынов И. Музыка Испании. М., 1977.-188 с.
7. Мартинсен К. Несколько слов о гитаре. М., 1927. 86 с.
6. Михайленко Н., Фан Динь Тан. Справочник гітариста. К., 1988. 245 с.
7. Михайленко Н.П. Методика преподавания игры на гитаре. К., 2003. 248 с
8. Михайленко Н. П. Методология исполнительского мастерства гитариста. К., 2009. 268 с.
9. Михайленко М. П. Про гітару та гітаристів. Київ. Дмитра Бураго. 2021. 336 с
10. Русанов В. Михаил Высотский. М., 1868 с.
11. Русанов В. Гитара в России. А. О .Сихра.М., 1901.в
12. Яблоков И.С. Гитара в России и СССР. Тюмень, 1992, 1080 с.

Суміжних інструментальних сфер виконавства

- Гуренко Е. Г. Исполнительское искусство. Методологические проблемы. - Новосибирск, 1985,-87 с.
- Давидов М. Теорія формування виконавської художньої майстерності баяніста-акордеоніста. – К., 1997. – 240с.
- Давидов М. Виконавське музикознавство. Енциклопедичний довідник (Київ. 2010). 743 с.
- Круглов В. Школа игры на мандолине. – М., 2008. – 184с.
- Лысенко Н., Михеев Б. Школа игры на четырехструнной домре. – К.: Муз. Украина, 1989, 152 с.
- Лысенко Н. Методика обучения игре на домре. - К.: Муз. Украина, 1990, 88 с.
- Матвійчук Л. Методичні основи формування виконавської майстерності домриста. - К.: 2005
- Матвійчук Л. Школа мастерності кобзиста. - К.: 2005
- Геліс М., Вольская Т. Методика обучения игре на домре. – Свердловск, 1988, 79 с.
- Бортник Є.О. Струнний інструментарій Слобідської України в минулому і сучасному.// У зб.: Музична Харківщина, 1992, с. 191-205
- Свиридов Н. Основы методики обучения игре на домре. – Л.: Музыка, 1968, 76 с.

Список рекомендованої літератури

1. Алексеев А. История фортепианного искусства: ч. I, II. М, 1962.
2. Асафьев Б. Музыкальная форма как процесс // Избр. труды: т. V. М., 1957.

3. Бирмак А. О художественной технике пианиста. М., 1973.
4. Бочкарёв Л. Психологические основы музыкального обучения. К., 1979.
5. Браудо И. Артикуляция. Л., 1973.
6. Брейтхаупт Р. Основы фортепианной техники. М., 1928.
7. Коган Г. У врат мастерства. М., 1958.
8. Корто А. О фортепианном искусстве. М., 1958.
9. Культура чувств // Сб. статей под ред. В.Толстых. М., 1968.
10. Леймер К. Современная фортепианная игра //Выдающиеся пианисты-педагоги о фортепианном искусстве. М., 1966.
11. Мартинсен К. Индивидуальная фортепианная техника. М., 1966.
12. Муха А. Процесс композиторского творчества. К., 1979.
13. Назайкинсккй Е. Логика музыкальной композиции. М., 1982.
14. Нейгауз Г. Об искусстве фортепианной игры. М., 1987.
15. Проблемы музыкального ритма // Сб. статей, сост. В.Хохлов. М., 1978.
16. Раппопорт С. Искусство и эмоции. М., 1968.
17. Раппопорт С. О вариантной множественности исполнительства // Музыкальное исполнительское искусство. М., 1972.
18. Симонов П. Сознание, подсознание, сверхсознание // Наука и жизнь, № 12, 1975.
19. Станиславский К. Работа актера над собой: Собр. соч., т. 2.
20. Таранов Г. Курс чтения партитур. М., 1939.
21. Теплов Б. Психология музыкальных способностей. М., 1961.
22. Тюлин Ю. Учение о музыкальной фактуре и мелодической фигурации. М., 1977.
23. Шутьпяков О. О психофизическом единстве исполнительского искусства // Вопросы теории и эстетики музыки, вып. 12. М., 1973.
24. Юрьев О. Виразальні можливості скрипкових штрихів. К., 1974.